

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

ROW/pi/akr-114/3/185/09

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 13.01.09.

nr. 230 podpis: *Borusewicz*

SECRETARIAT
Biuro Marszałka Senatu
wpłynęło dn. 16.01.09
nr. 122/09

Warszawa, 19 stycznia 2009 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na oświadczenie senatora Piotra Zientarskiego, złożone podczas 23. posiedzenia Senatu RP w dniu 4 grudnia 2008 r. i przesłane przy piśmie z dnia 11 grudnia 2008 r., znak: BPS/DSK-043-1194/08, uprzejmie przekazuję następujące informacje.

Przepisy wspólnotowe (art. 8 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej) określają, że młody rolnik musi posiadać odpowiednią wiedzę i umiejętności zawodowe. Ponadto przepisy UE stanowią, że indywidualna decyzja o przyznaniu pomocy młodemu rolnikowi nie może zostać podjęta, jeśli upłynęło więcej niż 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia przez niego prowadzenia działalności rolniczej, zdefiniowanego w przepisach Państwa Członkowskiego (art. 5 rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej).

Powyższy warunek został uwzględniony w przepisach krajowych, tj. w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupelnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (Dz. U. Nr 207, poz. 2117, z późn. zm.), które określa, że premia dla młodych rolników może być przyznana osobie, która po raz pierwszy stała się posiadaczem samodzielnym lub zależnym gospodarstwa rolnego nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem zawarcia umowy o dofinansowanie projektu. Dodatkowo, w trakcie negocjacji Programu strona polska uzyskała akceptację Komisji Europejskiej na wprowadzenie rozwiązania, polegającego na możliwości odliczania od czasu prowadzenia gospodarstwa okresów, w których posiadacz gospodarstwa faktycznie nie prowadził działalności rolniczej. Takie rozwiązanie było bardzo korzystne dla młodych rolników, gdyż pozwoliło na otrzymanie premii także przez osoby, które były posiadaczami gospodarstwa dłużej niż 12 miesięcy, lecz w tym okresie faktycznie prowadziły

gospodarstwo rolne nie dłużej niż 12 miesięcy. Bez wynegocjowania powyższego rozwiązania niemożliwe byłoby przyznanie wsparcia ww. osobom. Do Uzupełnienia SPO wprowadzono w tym zakresie stosowne przepisy określające zamknięty katalog sytuacji, które mogą być okolicznościami świadczącymi o rzeczywistym nieprowadzeniu gospodarstwa. Na wniosek zainteresowanego za okres tzw. „wyłączenia” z prowadzenia gospodarstwa można było uznać m.in. okres przed uzyskaniem pełnoletności lub okres nauki w systemie dziennym w szkole ponadgimnazjalnej, ponadpodstawowej lub w szkole wyższej.

Posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych było również jednym z warunków przyznania pomocy w ramach działania 1.2. SPO 2004-2006, który został określony w przepisach UE (rozporządzenie Rady (WE) Nr 1257/1999) oraz szczegółowo doprecyzowany w przepisach krajowych (rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie *Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego...*). Wymóg ten powinien być zasadniczo spełniony w dniu składania wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004, a w ślad za nimi przepisy krajowe, dopuszczały jednak, w drodze wyjątku, przyznanie pomocy młodemu rolnikowi, który w chwili ubiegania się o premię nie spełniał ww. kryterium, pod warunkiem, że uzupełni on wykształcenie w okresie nie dłuższym niż 5 lat od dnia podjęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że ww. okresy „wyłączeń” z prowadzenia gospodarstwa nie miały zastosowania przy obliczaniu ww. 5-letniego okresu na spełnienie kryterium dotyczącego kwalifikacji zawodowych, podobnie jak przy określaniu długości stażu pracy w gospodarstwie rolnym czy też wyznaczaniu 5-letniego okresu na spełnienie wymogu żywotności ekonomicznej gospodarstwa lub minimalnych standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt. Strona polska zgłosiła propozycję zmiany Uzupełnienia SPO, zgodnie z którą okresy wyłączeń można byłoby uwzględniać także w przypadku obliczania okresu na spełnienie ww. kryteriów. Rozwiązanie to zostało jednak zakwestionowane przez Komisję Europejską, jako niezgodne z przepisami rozporządzenia Nr 817/2004. Przepisy Uzupełnienia SPO nie przewidują i nigdy nie przewidywały możliwości odejmowania okresów wyłączeń od pięcioletniego czasu przyznanego na uzupełnienie wykształcenia.

Zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie *Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”* (Dz. U. Nr 207, poz. 2117, z późn. zm.), warunek dotyczący kwalifikacji zawodowych uważany był za spełniony, jeżeli dana osoba posiadała:

- a) wyższe lub średnie wykształcenie rolnicze albo
- b) zasadnicze zawodowe wykształcenie rolnicze i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym lub tytuł kwalifikacyjny w zawodzie przydatnym do prowadzenia działalności rolniczej i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym, albo
- c) wykształcenie wyższe na kierunku innym niż rolniczy i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym albo wykształcenie wyższe na kierunku innym niż rolniczy i ukończone studia podyplomowe na kierunku związanym z rolnictwem, albo wykształcenie średnie nierolnicze i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym, albo
- d) wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe i co najmniej 5 – letni staż pracy w gospodarstwie rolnym.

A zatem, w przypadku posiadania wykształcenia innego niż wyższe lub średnie rolnicze, rolnik poza określonym wykształceniem powinien mieć także określony staż pracy w gospodarstwie rolnym.

Za staż pracy w gospodarstwie uznawany był okres, liczony do dnia złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu, w którym wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik lub prowadził przejęte gospodarstwo rolne.

Szczegółowy wykaz kierunków studiów, zawodów i specjalności oraz tytułów kwalifikacyjnych wymaganych w ramach działania 1.2. „Ułatwienie startu młodym rolnikom” określony został w załączniku nr 2 do Uzupełnienia SPO.

Każdy beneficjent, któremu przyznano wsparcie z zastrzeżeniem dopełnienia powyższego warunku, zobowiązywał się w umowie o dofinansowanie projektu (§ 5 oraz § 6 umowy), zawartej z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), do spełnienia wymogów określonych w Programie (SPO 2004-2006) i Uzupełnieniu do Programu, w szczególności do uzupełnienia kwalifikacji zawodowych (i złożenia odpowiednich dokumentów potwierdzających ten fakt) w ciągu 5 lat od wymienionego w umowie dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa, oraz - w przypadku niewywiązania się z warunków umowy- do zwrotu otrzymanej pomocy wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia wypłaty premii. Należy również podkreślić, że po pozytywnym zweryfikowaniu przez ARiMR wniosku o dofinansowanie realizacji projektu i podjęciu decyzji o objęciu danego wnioskodawcy wsparciem oraz o przyznaniu mu premii w wysokości 50 tys. zł., do wnioskodawców wysyłano pisma zapraszające na podpisanie umowy, do których dołączano projekt umowy sporządzonej dla danego wnioskodawcy, tak aby rolnik miał możliwość wcześniejszego i szczegółowego zapoznania się z jej postanowieniami. Data podjęcia prowadzenia gospodarstwa była określona w umowie. Nie można zatem stwierdzić, że beneficjenci nie mieli świadomości nałożonego na nich zobowiązania i konsekwencji wynikających z jego niedopełnienia w terminie.

Zgodnie z przepisami wspólnotowymi i krajowymi oraz postanowieniami umowy o dofinansowanie projektu, której wzór został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 listopada 2004 r. w sprawie wzoru umowy o dofinansowanie projektu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006" w zakresie działania "Ułatwianie startu młodym rolnikom", ARiMR może wyrazić zgodę na wydłużenie ww. okresu, po uprzednim indywidualnym rozpatrzeniu sprawy, w wyjątkowych sytuacjach, w których beneficjent, na skutek wystąpienia okoliczności o charakterze siły wyższej, które zgodnie z art. 39 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 817/2004 zostały notyfikowane Komisji Europejskiej i określone są w załączniku nr 9 do Uzupełnienia SPO 2004-2006, nie uzyskał bądź nie uzyska odpowiedniego wykształcenia w terminie określonym umową.

Za okoliczność o charakterze siły wyższej uznaje się wszelkie nieprzewidywalne zdarzenia będące poza kontrolą, których nie można przewyżyczyć mimo wszelkich należytych starań, w szczególności:

- a) klęski żywiołowe, takie jak: burze i zjawiska z nimi związane (np. wyładowania atmosferyczne, wiatry, opady nawalne i grad), powodzie, wylewy, huragany lub tornada, susze, pożary, trzęsienia ziemi, obsunięcia ziemi, lawiny, ekstremalne warunki termiczne i masowe pojawy szkodników;
- b) strajki, działania terrorystyczne, wojny, zamieszki lub inne zakłócenia społeczne;
- c) epidemie lub epizootie, jak również pojedyncze przypadki padnięcia zwierząt lub ich zachorowań powodujących konieczność uboju;
- d) wywłaszczenia nieruchomości, jeśli nie mogły one być przewidziane w chwili podejmowania zobowiązania;
- e) wypadki lub awarie skutkujące zniszczeniem budynków, budowli lub przedmiotów w stopniu uniemożliwiającym ich dalsze używanie zgodnie z założonym celem projektu, kradzieże, które nie nastąpiły z winy beneficjenta.

W przypadku gdy beneficjentem jest osoba fizyczna za okoliczność o charakterze siły wyższej uznaje się ponadto:

- a) śmierć beneficjenta; w takim przypadku umowa o dofinansowanie projektu wygasa, chyba że spadkobiercy beneficjenta zadeklarują chęć kontynuowania projektu i przejęcia zobowiązań;
- b) udokumentowaną niezdolność beneficjenta do pracy z powodu choroby lub wypadku.

Zgodnie z Uzupełnieniem SPO 2004-2006 oraz postanowieniem § 7 umowy, w przypadku zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej, podstawą uzyskania ewentualnej zgody jest wystąpienie do Oddziału Regionalnego ARiMR z wnioskiem zawierającym uzasadnienie przyczyn

niedopełnienia w terminie zobowiązania, który należy złożyć w ciągu 30 dni roboczych od dnia pojawienia się tej okoliczności lub od dnia, w którym złożenie takiego wniosku będzie możliwe.

Należy podkreślić, że Polska jako kraj członkowski zobowiązana jest do bezwzględniego przestrzegania unijnych przepisów prawnych. Uchybienia w tym względzie mogą grozić sankcjami finansowymi, wynikającymi z zakwestionowania przez Komisję Europejską, Ministerstwo Finansów, czy też Europejski Trybunał Obrachunkowy, w ramach prowadzonego przez te podmioty audytu lub kontroli wdrażania ww. działania, płatności dokonanych na rzecz beneficjentów działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, którzy nie uzupełnili wykształcenia w terminie. Konsekwencją tego może być konieczność zwrócenia przez Polskę części (a w skrajnym przypadku – całości) środków wspólnotowych przyznanych na realizację przedmiotowego działania.

Z kolejnego poruszonego przez Pana Senatora problemu, dotyczącego przewlekłości prowadzonych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa postępowań administracyjnych, w tym z podanego przykładu nieterminowego przekazania przez ARiMR skargi do WSA, nie wynika jednoznacznie, jakich konkretnie działań wdrażanych przez Agencję zarzut ten dotyczy. Z tego względu trudno jest odnieść się w precyzyjny sposób do poruszonej przez Pana Senatora kwestii.

Niemniej jednak przyznaję, że w przypadku niektórych działań wdrażanych przez ARiMR w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013), m.in. działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”, w ubiegłym roku miały miejsce pewne opóźnienia w dokonywaniu oceny wniosków i zawieraniu umów przyznających wsparcie. Głównym powodem opóźnień w przyznawaniu pomocy był brak akredytacji ARiMR.

Agencja płatnicza dokonująca wypłaty środków z EFRROW na dofinansowanie operacji przewidzianych w PROW 2007-2013 (tę funkcję pełni ARiMR) musi bowiem posiadać akredytację, którą, zgodnie z art. 5 ww. ustawy, przyznaje minister właściwy do spraw finansów publicznych w drodze rozporządzenia. Przed przyznaniem akredytacji niezbędne jest dokonanie sprawdzenia, czy dana jednostka spełnia kryteria akredytacyjne określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia Komisji (WE) nr 885/2006 z dnia 21 czerwca 2006 r. *ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia 1290/2005 w zakresie akredytacji agencji płatniczych i innych jednostek, jak również rozliczania rachunków EFRG i EFRROW* (Dz. Urz. L 171 z 23.06.2006). Sprawdzenia takiego dokonuje podmiot uprawniony do przeprowadzenia audytu zewnętrznego. Pozytywna opinia audytora w sprawie spełniania przez agencję płatniczą kryteriów akredytacyjnych jest warunkiem przyznania akredytacji przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Do października 2008 r. w ARiMR trwał proces sprawdzania procedur wdrożeniowych funkcjonalności systemu informatycznego przez niezależnego audytora zewnętrznego, któremu Ministerstwo Finansów zleciło przeprowadzenie audytu akredytacyjnego. Akredytacji podlegały wszystkie procedury i systemy informatyczne dotyczące obsługi wniosków o przyznanie pomocy i podpisywania umów/wydawania decyzji, a także realizacja płatności i ich księgowanie. Bez potwierdzenia przez audytora poprawności procedur oraz uzyskania pozytywnej opinii odnośnie systemu informatycznego niemożliwe było dokonanie weryfikacji wniosków oraz wydawanie decyzji.

W dniu 16 października 2008 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 października 2008 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich* (Dz. U. Nr 183, poz. 1134), przyznające ARiMR pełną akredytację na pełnienie funkcji płatniczej do obsługi 10 działań PROW 2007-2013, które do tej pory ARiMR obsługiwała na podstawie akredytacji tymczasowej, tj. działań: „Modernizacja gospodarstw rolnych”, „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, „Grupy producentów rolnych”, „Renty strukturalne”, „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)”, „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne”,

„Program rolnośrodowiskowy”, „Pomoc techniczna”. Pełna akredytacja na te działania oznacza, że Agencja może przyjmować i obsługiwać wnioski o przyznanie pomocy, podpisywać umowy o przyznaniu pomocy/wydawać decyzje w sprawie przyznania pomocy, a także weryfikować wnioski o płatność i dokonywać płatności na rzecz beneficjentów.

Ponadto informuję, że Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zalecił, aby Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa osobiście dołożył wszelkich starań i podjął niezbędne kroki celem zapewnienia przestrzegania terminów załatwiania spraw.

2 p.w. Ziemię

Z up. Artur Ławniczka
PODSERETARZ STANU

Artur Ławniczka